

॥ kenopaniṣat ॥

Other names: talavakāra upaniṣat (according to śāṅkarācārya). 9th chapter of the upaniṣad brāhmaṇa of the talavakāra branch of the sāma veda.

॥ śānti pāṭhaḥ ॥

om āpyāyantu māmāṅgāni vākprāṇaścaḥśrotramātho
 balamindriyāṇi ca sarvāṇi sarvaṁ brahmaupaniṣadam
 mā'ham brāhma nirākuryām mā mā brāhma
 nirākarodanirākaraṇamastvanirākaraṇam me'stu tadātmani
 nirāte yā upaniṣatsu dharmāste mayi santu te mayi santu ॥

॥ om śāntiḥ śāntiḥ śāntiḥ ॥

॥ atha kenopaniṣat ॥

om kenēṣitam patati preṣitam manah kena prāṇah prathamah
 praiti yuktah । kenēṣitam vācamimām vadanti caḥśrotram
 ka u devō yunakti ॥ 1 ॥

śrotrasya śrotram manaso mano yadvāco ha vācam sa u
 prāṇasya prāṇaścaḥśrotrāścaḥśurātīmucya dhīrāḥ
 pretyāsmāllokaḍamṛtā bhavanti ॥ 2 ॥

na tātra caḥśurgacchati na vāggacchati no mano na vidmō
 na vijānīmo yathaitadānuśiṣyādanyadeva tadviditādatho
 aviditādadhi । iti śuśrūma pūrvēṣām ye
 nastadhvyācacakṣire ॥ 3 ॥

yadvācā'nabhyuditam yenā vāgabhyudyatē । tadēva brahma

tvam viddhī nedaṁ yaḍidaṁupāṣate ॥ 4 ॥

yanmanāsā na maṇutē yena”hurmanoḥ mataṁ । tadēva
brahma tvam viddhī nedaṁ yaḍidaṁupāṣate ॥ 5 ॥

yaccakṣuṣā na paśyati yena cakṣūgmṣi paśyati । tadēva
brahma tvam viddhī nedaṁ yaḍidaṁupāṣate ॥ 6 ॥

yacchrōtreṇa na śrṇoti yena śrotrāmidam śrutam । tadēva
brahma tvam viddhī nedaṁ yaḍidaṁupāṣate ॥ 7 ॥

yatprāṇena na prāṇiti yena prāṇaḥ praṇīyate । tadēva
brahma tvam viddhī nedaṁ yaḍidaṁupāṣate ॥ 8 ॥

॥ iti kenopaniṣadi prathamah khaṇḍaḥ ॥

yadi mānyase suvedēti dabhramevāpi nūnam tvam vettha
brāhmaṇo rūpam । yadāsyā tvam yadāsyā deveṣvātha nu
mīmāggsyāmeva te mānye viditam ॥ 1 ॥

nāham mānye suvedēti no na vedeti vedā ca । yo nāstadveda
tadveda no na vedeti vedā ca ॥ 2 ॥

yasyāmātaṁ tasya mātāṁ matāṁ yasya na vedā saḥ ।
avijñātaṁ vijānatāṁ vijñātamavijānatām ॥ 3 ॥

pratibōdhaviditāṁ matāmamṛtatvam hi vindāte । ātmanā
vindāte vīryaṁ vidyayā vindate’mṛtam ॥ 4 ॥

ihā cedavedīdatha satyamāsti na cedihāvedīnmaḥatī vināṣṭiḥ ।
bhūteṣu bhūteṣu vicitya dhīrāḥ pretyāsmāllokaḍamṛtā
bhavanti ॥ 5 ॥

॥ iti kenopaniṣadi dvitīyaḥ khaṇḍaḥ ॥

brahma ha devēbhyo vijīgye tasya ha brahmaṇo vijaye devā
amahīyanta ॥ 1 ॥

ta aikṣantāsmākamevāyaṁ vijayo'smākamevāyaṁ mahimeti ।

taddhaiṣāṁ vijājñau tebhyo ha prādurbabhūva tanna
vyājānata kimidaṁ yakṣāmiti ॥ 2 ॥

te'gnimābruvan jātaveda étadvijānīhi kimetadyakṣāmiti
tatheti ॥ 3 ॥

tadābhyadravattamābhyavadatko'sītyagnirvā
āhamāsmītyabravījjātavedā vā āhamāsmīti ॥ 4 ॥

tasmīṁ stvayī kim vīryamītyapīdagm sarvaṁ daheyaṁ
yadidaṁ pṛthivyāmiti ॥ 5 ॥

tasmai tṛṇaṁ nidadhāvetaddaḥeti tadupāpreyāya sarvajāvena
tanna śāsāka dagdhum sa tatā eva nivavṛte naitādaśakam
vijñātum yadetadyakṣāmiti ॥ 6 ॥

atha vāyumābruvanvāyavétadvijānīhi kimetadyakṣāmiti
tatheti ॥ 7 ॥

tadābhyadravattamābhyavadatko'sīti vāyurvā
āhamāsmītyabravīnmātariśvā vā āhamāsmīti ॥ 8 ॥

tasmīṁ stvayī kim vīryamītyapīdaṁ sarvāmādadīyaṁ
yadidaṁ pṛthivyāmiti ॥ 9 ॥

tasmai tṛṇaṁ nidadhāvetadādatsveti tadupāpreyāya

sarvajāvena tanna śāsākādātum sa tatā eva nivavṛte
naitādaśakam vijñātum yadetadyakṣāmiti || 10 ||

athendramābruvanmaghāvannetadvijānīhi kimetadyakṣāmiti
tatheti tadābhyadravattasmāttirodādhe || 11 ||

sa tasminnevākāśe striyamājagāma bahusōbhamānāmumāgm
haimāvatīm tāgm hōvāca kimetadyakṣāmiti || 12 ||

|| iti kenopaniṣadi tṛtīyaḥ khaṇḍaḥ ||

sā brahmeṭi hōvāca brahmaṇo vā etadvijaye mahīyadhvamiti
tatō haiva vidāñcākāra brahmeṭi || 1 ||

tasmādvā ete devā
atitārāmivānyāndevānyadāgnirvāyurindraste hyenānnediṣṭham
paspārśuste hyenātprathamō vidāñcākāra brahmeṭi || 2 ||

tasmādvā indro'titārāmivānyāndevān sa hyenānnediṣṭham
paspārśa sa hyenātprathamō vidāñcākāra brahmeṭi || 3 ||

taśyaiṣa ādeśo yadetadvidyuto vyadyūtadā3 itīnnyāmīmiṣadā3
ityādhidaivatam || 4 ||

athādhyātman yaddetadgacchātīva ca mano'nēna
caitādupasmaratyabhīkṣṇagm saṅkalpaḥ || 5 ||

taddha tadvanam nāma tadvānamityupāsītavyam sa ya
etādevam vedābhīhainagm sarvāṇi bhūtāni
samvāñchanti || 6 ||

upaniṣadam bho brūhītyūktā ta upāniṣad brāhmīm vāva ta

upāniṣadamabrūmeti ॥ 7 ॥

tasyai tapo damaḥ karmēti pratiṣṭhā vedāḥ sarvāṅgāni
satyamāyatānam ॥ 8 ॥

yō vā etāmevaṁ vedāpāhatya pāpmānāmanante svarge loke
jyēye pratitiṣṭhati pratitiṣṭhati ॥ 9 ॥

॥ iti kenopaniṣadi caturthaḥ khaṇḍaḥ ॥

॥ om śāntiḥ śāntiḥ śāntiḥ ॥

॥ iti kenopaniṣat ॥